

залежить від засобів масової інформації (телебачення, радіо, Інтернет тощо), які змінюють життя людини не тільки у вияві зовнішніх знакових форм, а й за допомогою зміни способу його життя. Завдяки сучасним комунікативним технологіям рівень міжособистісних, міжгрупових та міжкультурних контактів стрімко зростає.

Отже, дидактичні умови стимулюють процес полікультурної освіти старшокласників і сприяють формуванню в учнів особистісних позицій, відкритого багатогранного бачення світу і прийняття культури іншої особистості. Однак без спеціальної цілеспрямованої роботи неможливо досягти позитивних змін у полікультурній свідомості старшокласників.

Література

- 1. Буряк В. К.** Система дидактичних умов ефективної організації навчальної пізнавальної діяльності / В. К. Буряк // Рідна школа. – 2007 – № 9 – С. 25–27.
- 2. Выготский Л. С.** Развитие высших психических функций / Л. С. Выготский. – Москва : Изд-во АПН РСФСР, 1960. – 598 с.
- 3. Зверева И. Д.** Межпредметные связи в современной школе / И. Д. Зверева, В. Н. Максимова. – Москва : Педагогика, 1981. – 160 с.
- 4. Крылова Н. Б.** Культурология образования / Н. Б. Крылова. – Москва : Народное образование, 2000. – 272 с.
- 5. Перетяга Л. Є.** Дидактичні умови формування полікультурної компетентності молодших школярів / Л. Є. Перетяга // Педагогіка і психологія формування творчої особистості : проблеми і пошуки : збірник наукових праць. – Запоріжжя, 2009. – Вип. 54. – С. 342–346.
- 6. Поштарёва Т.** Теория и практика формирования этнокультурной компетентности учащихся в полиэтнической образовательной среде: [монография] / Т. Поштарёва. – Ставрополь : Литера, 2006. – 300 с.
- 7.** Педагогический энциклопедический словарь / науч. ред. О. Д. Грекулова. – Москва : Большая рос. энцикл., 2003. – 528 с.
- 8.** Словник-довідник з української лінгводидактики: [навч. посібник] / кол. авторів за ред. М. Пентилюк. – Київ : Ленвіт, 2003. – 149 с.
- 9.** Современный философский словарь [Текст] / под ред. Г. М. Коджаспировой, А. Ю. Коджаспирова. – Екатеринбург : Одиссей, 1996. – 450 с.

УДК [378.016:811.111'27]:004

Ганна Шалацька

НОВІТНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ ДІЛОВОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ: ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Шалацька Г. М. Новітні підходи до викладання ділової іноземної мови за професійним спрямуванням: інформаційні технології.

У статті розглянуто питання методики викладання ділової іноземної мови за професійним спрямуванням студентам спеціальності «Інформаційні технології». Наведено приклади типових вправ та завдань для відпрацювання лексичного матеріалу, ситуацій ділового спілкування. Окреслено основні етапи роботи над засвоєнням матеріалу, призначеного для вивчення ділової англійської мови за професійним спрямуванням. Вказано на шляхи розширення кругозору студентів та мотивації їх самостійної роботи з предмету. Визначено перспективи подальших досліджень з цієї проблеми.

Ключові слова: інформаційні технології, тенденція, галузь знань, Інтернет, професійна сфера, інтенсифікація, мотивація, освітня платформа.

Шалацкая А. Н. Новейшие подходы к преподаванию делового иностранного языка по профессиональной направленности: информационные технологии.

В статье рассмотрены вопросы методики преподавания делового иностранного языка по профессиональной направленности студентам специальности «Информационные технологии». Приведены примеры типовых упражнений и заданий с целью отработки лексического материала, ситуаций делового общения. Очерчено основные этапы работы над освоением материала, предназначенного для изучения делового английского языка по профессиональной направленности. Указаны пути расширения кругозора студентов и мотивации их самостоятельной работы по предмету. Определены перспективы дальнейших

исследований по этой проблеме.

Ключевые слова: информационные технологии, тенденция, область знаний, Интернет, профессиональная сфера, интенсификация, мотивация, образовательная платформа.

Shalatska G. M. The latest approaches to teaching a business foreign language according to professional orientation: information technologies.

The article considers technique of teaching business foreign language according to professional orientation of students of the «Information Technology» specialty. Research objective is to consider the possibility of an intensification studying of business English for the professional direction using different types of tasks and digital information-communication technologies in the educational process during the training of future experts in the field of information technologies. Examples of exercises and tasks in order to develop lexical material, situations of business communication are given.

The main stages of work for development of the material needed for studying of business English on a professional orientation is outlined. Business game helps to simulate situations in the business world. The purpose of the educational game situations is to prepare students of «Information Technology» specialty for effective communication in a foreign language in the professional sphere. The use of authentic texts from the actual directions of development of modern information technologies is recommended. On the basis of these texts it is offered to hold press conferences with application of design technologies and an interactive board. Students have to develop the ability to make the summary, the business card, to process official documents, to conduct conversation by phone, to conduct conversation with employees and colleagues. Ways of broaden students' outlook and motivation of their independent work are specified. For, example, using of educational platforms, such as FutureLearn, will promote students motivation and deepening their knowledge.

Prospects of further researches on this problem are defined. It is necessary to define typical situations of business communication in the sphere of students professional activity and to formulate practical skills of understanding business language. Development of textbooks and arrange of bilingual terminological dictionaries of Business English for professional direction will contribute to the development of professional qualities of the future programmers. Business language will become an important step in the formation process of professionalism and increase the competitiveness level of experts in the labor market.

Key words: information technologies, tendency, field of knowledge, Internet, professional sphere, intensification, motivation, educational platform.

Нині контакти у професійній сфері з закордонними партнерами вимагають високого рівня мовної компетентності спеціаліста. Знання ділової іноземної мови необхідні для вивчення та осмислення передового закордонного досвіду у відповідній спеціальності та суміжних галузях науки й техніки. Обмін досвідом, ознайомлення з новітніми розробками особливо актуально для галузей, що швидко розвиваються, таких, як інформатика, комп'ютерна техніка та інформаційні технології. Виникає необхідність формувати мовну комунікативну компетенцію більш високого рівня. Такий підхід до навчання особливо важливий для майбутніх спеціалістів у галузі інформаційних технологій тому, що належне володіння діловою іноземною мовою є запорукою успіху спеціаліста, його кар'єрного росту у професійній діяльності.

Курс «Іноземна мова за професійним спрямуванням» є обов'язковою дисципліною, призначеною для викладання студентам усіх спеціальностей, передбачає навчання на професійному та культурологічному рівнях; забезпечує практичне володіння іноземною мовою на рівні, необхідному для професійного спілкування, реалізації на письмі комунікативних намірів, пов'язаних із виробничими умовами фаху; досягнення студентами рівня знань, згідно з вимогами до дипломованого спеціаліста, який забезпечить можливість інструментального застосування іноземної мови, реалізацію принципу навчання

спеціальності шляхом поглибленого вивчення іноземної мови [1].

Під час вивчення курсу «Ділова іноземна мова» існує тенденція відпрацьовувати типові моделі ситуацій, які найчастіше зустрічаються в практиці роботи приватних фірм, відображають питання їх економічної діяльності на внутрішніх та зовнішніх ринках, при цьому матеріал зазвичай втрачає професійне забарвлення. З. Малюська зазначає, що «однією з цілей навчання іноземної мови у ВНЗ має бути оволодіння студентами професійно спрямованим писемним мовленням. Але в багатьох програмах вищих навчальних закладів з ділової іноземної мови завдання формування у студентів писемного професійного мовлення іноземними мовами навіть не ставиться. Отже, на нашу думку, це істотний недолік у фаховій підготовці студентів вищих навчальних закладів. Складність проблеми, зокрема, полягає в тому, що не вистачає відповідних сучасним освітнім потребам підручників і навчальних посібників, не укладені двомовні термінологічні словники. Тому в таких умовах важливо використовувати міжнародний досвід навчання студентів ділового спілкування...» [2].

Метою дослідження є розглянути питання можливості інтенсифікації навчання майбутніх спеціалістів у галузі інформаційних технологій ділової англійської мови за професійним спрямуванням завдяки використанню різних видів завдань та цифрових інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі.

Відповідно до зазначеної мети ми поставили такі завдання: визначити провідні проблеми у викладанні ділової іноземної мови за професійним спрямуванням; проаналізувати можливості використання різних видів завдань та вправ задля введення професійного спрямування у вивчення ділової мови; визначити перспективи подальшої роботи над удосконаленням навчального процесу з вивчення ділової іноземної мови за професійним спрямуванням.

Останнім часом зросла кількість робіт, присвячених визначенню зв'язку навчання іноземної мови з професійною підготовкою фахівців (З. Малюська, С. Самойленко); навчання усного професійного спілкування іноземною мовою (Л. Богатикова, Т. Веленчук, М. Кочнева, О. Петрушенко); аспектам професійно-спрямованого навчання читанню іноземною мовою (Т. Полякова, Е. Тарасова); тенденціям та прийомам навчання ділової іноземної мови (О. Огурцова, Н. Ямшинська);

У своєму дослідженні О. Огурцова зазначає, що «у курсі ділової англійської мови викладач повинен створити таке навчальне середовище, у якому студенти змогли б оволодіти не лише змістом навчання, але й розвинути навички критичного мислення та розв'язання проблем, навички спілкування та співпраці. Окрім того, таке навчальне середовище повинно сприяти формуванню навичок лідерства та виховувати цілеспрямованих особистостей, здатних ефективно досягати своєї мети, використовуючи при цьому адекватні засоби, зокрема засоби інформаційно-комунікаційних технологій» [3]. Викладач має занурити студентів у ту чи ту ситуацію ділового спілкування та надати можливість експериментувати із стратегіями комунікативної та ділової поведінки, виробити психологічну готовність до здійснення певних функцій у межах майбутньої професійної діяльності.

Т. Веленчук та О. Петрушенко акцентують увагу на тому, що «сьогодні істотно змінюються вимоги до володіння іноземною мовою фахівцями всіх рівнів, першорядного значення набувають практичні навички, що передбачають знання ділової мови в усному та писемному мовленні, вміння використовувати іноземну мову у своїй професійній діяльності... Це пов'язано з тим фактом, що сучасний фахівець отримує нову фахову інформацію через іноземні джерела. Сьогодні вивчення іноземних мов сприяє реалізації таких напрямків професійної діяльності, як ознайомлення з новими технологіями, науковими гіпотезами і тенденціями, видатними інноваціями в галузі техніки; встановлення контактів з іноземними партнерами, фірмами, підприємствами, навчальними закладами; підвищення рівня професійної компетенції фахівців. Володіння іноземною мовою вже є не ознакою престижу, а потребою сучасного фахівця» [4].

Основними етапами роботи над засвоєнням матеріалу, призначеного для вивчення ділової іноземної мови за професійним спрямуванням, є: 1) засвоєння лексичного матеріалу;

2) читання та переклад текстів та ситуативних діалогів; 3) відтворення ситуацій засобами монологічного та діалогічного мовлення; 4) створення ситуацій та пошук альтернативних способів розв'язання проблем у формі ділової гри, дебатів та дискусій на запропоновані теми. Доцільним є використання фонетичного матеріалу професійної орієнтації, що сприятиме закріпленню лексичних ситуативних фраз та покращенню вміння студентів сприймати іноземне мовлення в природньому темпі говоріння, адаптації до вимови носіїв іноземної мови, засвоєнню моделі природнього спілкування англомовних співрозмовників.

На думку З. Малюської, «досягнення високого рівня навчання неможливе без виконання вправ, що сприяють оволодінню професійними вміннями письмового мовлення та підготовці студентів до використання їх у реальних життєвих ситуаціях» [2]. Використання аналітичних вправ доцільно під час роботи з текстами ділових листів та діалогами, завдання можуть бути такими: дати визначення невідомим словам, уточнити відтінки значення слова, з'ясувати мету вживання того чи того слова тощо. Прикладом такого виду вправ може бути: «Below you will see some common expressions that you might find useful. Put each expression into the correct box according to the function of that expression». Для кращого запам'ятовування нових слів та словосполучень доцільно використовувати репродуктивні вправи із заміною або вставкою лексичних одиниць, наприклад: «Read this dialogue and choose the best answer»; «Fill in the gaps with the following words: automatic, call, dial, dialing tone, directory, engaged, exchange, operator, receiver, subscriber's number, trunk code». Завдання скласти речення з кількома словами чи словосполученнями сприятиме формуванню навичок уживання слів у власному діловому мовленні.

Нині ділова гра використовується як один з методів активного навчання під час проведення соціально-психологічних тренінгів та на виробництві для розв'язання виробничих, соціальних та психологічних задач. Використання ділових ігор допомагає змодельовати ситуації в діловому світі. Наприклад, можна використати таку рольову гру для відпрацювання теми, пов'язаної з діловим дзвінком: «Put your chairs back to back and practice speaking on the phone. Work in groups of two. You will be taking in turns to role-play a phone call. Use the expressions». Кожен етап гри має супроводжуватись практичними завданнями, які допомагають сформувати практичні навички ділового спілкування з іноземними колегами й одночасно перевірити засвоєння вивченого мовного матеріалу.

Метою створення навчальних ігрових ситуацій є підготовка студентів спеціальності «Інформаційні технології» до ефективного спілкування іноземною мовою у професійній сфері. Для досягнення поставлених цілей рекомендується використання неадаптованих аутентичних текстів з актуальних напрямків розвитку сучасних інформаційних технологій. Тексти мають супроводжуватися вправами та завданнями, які б сприяли розвитку комунікативної компетенції та підготовки до наступного етапу роботи. Граматичні і лексичні вправи спрямовані на подолання труднощів під час підготовки до виступу. На базі цих текстів пропонується проведення прес-конференцій із застосуванням проектних технологій та залученням інтерактивної дошки, інтерв'ю. Навчальне середовище організовується якомога ближче до реальної ситуації, робота супроводжується проблемними запитаннями, які стимулюють мовну діяльність. Крім оволодіння всіма видами комунікативної діяльності такий спосіб, організації роботи сприяє розв'язанню навчальних та виховних задач, розширює пізнавальні обрії студентів. Завдяки інформаційно-довідковим матеріалам студенти знайомляться з формами заявок на участь у міжнародних проектах, дізнаються про принципи побудови анотацій до наукових статей, написання тез і рефератів, отримують інформацію, яка буде корисною в їхній майбутній професійній діяльності. Студенти повинні освоїти вміння складати анкету, резюме, візитну картку, письмову відмову від запропонованої угоди; оформляти офіційні документи; вести бесіду по телефону; вести бесіду зі співробітниками та колегами. Під час роботи на заняттях з ділової іноземної мови за професійним спрямуванням студенти ознайомлюються з основами ділового спілкування у типових ситуаціях та збільшують свій словниковий запас.

Найважливішою умовою успішного оволодіння діловою іноземною мовою за

професійним спрямуванням є самостійна робота студентів, передбачає вміння самостійно працювати зі спеціальною літературою з метою отримання потрібної інформації, оформлювати ділову переписку, вести бесіду, переговори.

Слід акцентувати на особливостях використанні ІКТ у процесі викладання ділової іноземної мови за професійним спрямуванням: інформаційні технології, де поєднуються як традиційні так і інноваційні методи навчання, такі приклади проілюстровані у роботах А. Стрюка та В. Корольського [5; 6].

У процесі вивчення ділової іноземної мови за професійним спрямуванням допоміжним засобом для зацікавлення та мотивації студентів, а також поглиблення їх знань може стати Інтернет, а саме використання освітніх сайтів. Одним із прикладів освітньої платформи є сайт FutureLearn, де знаходяться різні за тематикою та проблематикою курси [5]. Залучення до цих курсів студентів може входити до плану їх самостійної роботи, стати основою для ділових ігор та ілюстрацією (аудіо- чи відеоматеріали сайту) до занять. Корисними як з професійної точки зору, так і для відпрацювання навичок ділового спілкування для студентів спеціальності «Інформаційні технології» можуть бути, наприклад, такі курси: Learn to Code for Data Analysis; 3D Graphics for Web Developers; Creative Coding та інші. Під час вивчення таких курсів у студентів виникає можливість поспілкуватися в он-лайн режимі з іноземними фахівцями через Skype, поставити свої питання іншим учасникам навчального курсу на створеній організаторами курсу сторінці у Facebook, переглянути запропоновані відеоролики та попрацювати з додатковою літературою поданою до кожного розділу курсу. Під час роботи над засвоєнням оформлення ділових паперів та написанням резюме у нагоді може стати інформація, отримана з курсів: Net That Job: How to Write a CV Online; How to Succeed at: Writing Applications. Ілюстрацією до теми, присвяченій співбесіді, може бути курс How to Succeed at: Interviews, у якому розглядаються різні види співбесід, наводяться найпоширеніші запитання та найкращі відповіді на них, обговорюються вимоги до зовнішнього вигляду. Матеріали курсу How to Read Your Boss можуть бути використані під час проведення дискусії в групах, інформація про моделі поведінки та проблеми адаптації в робочому колективі будуть корисні студентам у майбутній їхній професійній діяльності.

Отже, у процесі навчання студентів спеціальності «Інформаційні технології» необхідно визначити типові ситуації ділового спілкування у сфері їх професійної діяльності і сформулювати практичні вміння та навички розуміння ділового мовлення. Розробка навчальних посібників та укладання двомовних термінологічних словників з ділової іноземної мови за професійним спрямуванням сприятиме розвитку професійних якостей майбутніх програмістів, оволодіння іноземною мовою стане запорукою вільного самовираження в науковій та офіційно-діловій сферах спілкування, важливим етапом процесу формування професійності та підвищить рівень конкурентоздатності спеціалістів на ринку праці.

Література

1. Іноземна мова за професійним спрямуванням [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://e-learning.chnu.edu.ua/course/info.php?id=4102>. 2. **Малюська З. В.** Типові ситуації ділового спілкування для спеціалістів з економіки / З. В. Малюська [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/1350/1/3.pdf>. 3. **Огурцова О. Л.** Тенденції у навчанні ділової англійської мови на сучасному етапі розвитку інформаційного суспільства / О. Л. Огурцова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://naub.oa.edu.ua/2015>. 4. **Петрушенко О. О.** Комунікативні аспекти вивчення ділової іноземної мови у вищих навчальних закладах економічного профілю / О. О. Петрушенко, Т. Д. Веленчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://irbis-nbuv.gov.ua>. 5. Online courses [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.futurelearn.com/courses>. 6. **Корольський В. В.** Інноваційні інформаційно-комунікаційні технології навчання математики (навчальний посібник) / В. В. Корольський, Т. Г. Крамаренко, С. О. Семеріков, С. В. Шокалюк ; науковий редактор академік АПН України, д.пед.н., проф. М. І. Жалдак. – Кривий Ріг : Книжкове видавництво Киреєвського, 2009. – 316 с. 7. **Стрюк А. Н.**

Современные подходы к проектированию и реализации комбинированного обучения / А. Н. Стрюк // Информатизация образования – 2012: педагогические основы разработки и использования электронных образовательных ресурсов : материалы Международной научной конференции, Минск, 24-27 октября 2012 г. / редкол. : В. В. Казаченок (отв. ред.) [и др.]. – Минск : БГУ, 2012. – С. 379-383.

УДК 37.014.54 + 378.147 : 331.5

Тетяна Ящук

РИНОК ОСВІТНІХ ПОСЛУГ І РИНОК ПРАЦІ: ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ

Ящук Т. А. Ринок освітніх послуг і ринок праці: проблеми взаємодії.

У статті розглянуто механізм взаємодії замовників і споживачів на ринку освітніх послуг. Виявлено інструменти економічного механізму управління якістю освітніх послуг та структура підготовки кадрів в галузі знань, потреби підприємств. Указано на наявність дисбалансу між попитом і пропонуванням спеціалістів на ринку. Обґрунтована необхідність регулювання взаємодії ринків освітніх послуг і праці. Запропоновані ідеї щодо вдосконалення економічного механізму управління якістю.

Ключові слова: ринок освітніх послуг, ринок праці, освітня послуга.

Ящук Т. А. Рынок образовательных услуг и рынок труда: проблемы взаимодействия.

В статье рассмотрен механизм взаимодействия заказчиков и потребителей на рынке образовательных услуг. Определены инструменты экономического механизма управления качеством образовательных услуг, а также показаны структура подготовки кадров по отраслям знаний, потребности предприятий. Определен дисбаланс между спросом и предложением специалистов на рынке. Обоснована необходимость регулирования взаимодействия рынков образовательных услуг и труда, предложены направления совершенствования экономического механизма управления качеством.

Ключевые слова: рынок образовательных услуг, рынок труда, образовательная услуга.

Yashchuk T. A. Educational services market and labor market: problem of interaction.

Interaction mechanism of clients and users on educational services market is observed in the article. Tools of economic management mechanism of quality educational services and training structure in the field of knowledge and needs of enterprises are examined.

The imbalance between demand and supply of specialists in the market is shown. The discrepancy between labour market demand for specialists with higher education and their training volume is a global problem of modern economic and political system of our country. The introduction of new educational technologies, immersion in approaches of the European education by the national high school is an oriented point for youth, but not on filling of the real highly paid vacant areas of modern labour market. The most important indicator of competitive specialist is the development and improvement of labour quality, and high qualification of workers, who master the latest technology, and are able to work with modern equipment.

The necessity for cooperation between the education market and labour is shown in the article. To eliminate the negative interaction it is necessary to provide the interaction between the labour market and the education market by studying their condition and the development of short-term forecasts of employment opportunities. To solve this problem it is necessary to activate participation of higher education institutions in addressing the problem of overcoming the imbalance of education market and the labour market, providing the economy of the country with highly skilled labour force. An international experience shows that marketing services of higher education institutions that study the needs of the labour market, requirements of employers must become an integral part of the management structure of higher education institution.

Key words: educational services market, labour market, educational service.